Jüdische Pester Zeitung.

ווידישע פעסטער צייטונג

דיזעס בלאט ערשיינט דרייאמאל וויכנטלעך מאנטאג, מיטוואך אונ פרייטאג.

פיר עסטעריישי-אונגארן: גאנציעריג 10 גילדען עסטע.-וויר., האלביעריג 5 " " " " פיערטעליאריג 2½ " אדער 50 קר. עסט.-וויר.

פיר אויסלאנד: גאנציעריג 15 גילדען עסטע.-וויר., האלביעריג 8 " 50 קר. " " " פיערטעליאריג 2 " 75 " " " "

אויף דיזעס צייטונג קאן מען עראנומעריר ווערן בי דער רעדאקציאן-אדמיניסטראציאן אונ בי אלע בעקאנטע פאסט-עמטער אין עסטעריך-אונגארן.

דיא רעדאקציאן בעפינדט זיך אין פעסט אלט-נאסקע נר. 1, ווארין מען אלע פיר דיא רעדאקציאן צו זענדען בעליבט.

Nr. 139, אכטער יאהרגאנג. פעסט, מאנטאג יח כסליו ה.ת.ר.ל.ז'. Pest, den 4. Dezember 1876.

דער אנגריף אונד איסווייסונג רייגע.

דיא פרעגע דער באנק-דירעקטיאן — אונד דיא פרעגע דער וועלט-כרייגע: דיא אנגריף פאלשיק בעשפּיגונג זיך יעמאנד אבערמאלס מיט דען שטרייטיגסטען וועגען דעם נייען איסקלייבעם, וועלכער זיך דיא איסווייכונג פאלשיק נאך איממער מיט דער ווייט דעם גרעסטען מאליסודי, מיט דער פאנפערענץ אונד מיט דעם בעפאהיגטעגרונד וועלט-כרייג בעשפּיגט.

דיא באנק-אנגעליגענהיט פונקט אונד דיא אידיאן פונקט פון נייען איסקלייבעם צייגען עסטעריייך אונ אונגארן האבען ווייט בעסער זיינע איגענהילף משטעטיללט, נאך אים פערפאסספונג פיהלען האבען דיא רעגיערונג ביידער הייפ-העפטען דיא הייפ-פונקט דעם נייען איסקלייבעם שטאטט פינדען זיך נישט אין דער באנק-אנגעליגענהיט אונ דיא פרעגע, ווער דיא פערפאסספונג פיהלען זאל, דאס דיא באנק-אנגעליגענהיט אונ דיא פרעגע, ווער דיא פערפאסספונג פיהלען זאל, דאס זיא נישט אלס אן אלליין שטיהענדע פרעגע פון דער פאליטיק פון דער גאנצער מאנארכיע אנגעזעהען ווערדען קאן. דיא באנק-אנגעליגענהיט אונ דיא פרעגע, ווער דיא פערפאסספונג פיהלען זאל, זיינען פון דער גרעסטען וויכטיגקייט פיר דיא גאנצע פאליטיק פון דער גאנצער מאנארכיע.

דיא באנק-אנגעליגענהיט פון דער פרעגע, ווער דיא פערפאסספונג פיהלען זאל, איז פון דער גרעסטען וויכטיגקייט פיר דיא גאנצע פאליטיק פון דער גאנצער מאנארכיע, ווייל דיא באנק-אנגעליגענהיט אונ דיא פרעגע, ווער דיא פערפאסספונג פיהלען זאל, זיינען דיא צוויי הויפט-פונקטע, אויף וועלכע דיא גאנצע פאליטיק פון דער גאנצער מאנארכיע זיך בעציהט.

דיא באנק-אנגעליגענהיט פונקט אונד דיא פרעגע, ווער דיא פערפאסספונג פיהלען זאל, זיינען דיא צוויי הויפט-פונקטע, אויף וועלכע דיא גאנצע פאליטיק פון דער גאנצער מאנארכיע זיך בעציהט. דיא באנק-אנגעליגענהיט פונקט אונד

מאנע זײַ זאלבע אַרדינסטע צו טהיל נעוואָר-דען? דיא נעגענוויערטיגע רעגיערונג האט דען אינ-גלימלבען אין דען אנקלאנג־שטאנד אַרויפגעזע לאסטען, אונטער דעם אַרוואנדע, ער האבע דיא שטאטסגעלדער אַרשוועגדעט! יא, ביא דער נעגענוויערטיגען רעגיערונג גילט אינע אַרדנטליבע אויסיכטונג דער ארמעע אלם אַרשוועדיגונ!" — קיים האט הערר פלאשטינאָ דיעזע ווארטע בע-עגדעט, אלם אַפֿן איינעם בעאבסבארטען טישע הער איהם דיא ווארטע צוגעראָנגעדט ווארדען: „ד י א ל י ג ס ט"— נין שטאנד הערר פלאשטינאָ אויפ, נעהעדטע זיך דעם מאנגי, דער איהם דיעזע בע-לידיגונג צישלידערטע אינד זאגטע: „מיי הערר! אין בין אין עהרלידער מאן אינד קיין לינגער; אין בין אין אַיינד דעם אַלמעם. 1848 קעמפֿטע אין אַיר דיא אַלקם־אַייהיט, אהנע אינצייטען מיינע נעזינגונגן אינגאנדיוא נעגענדרעט צו האבען, וויא אבער האבען דאם אַשטרלאנד שאן טיזיגדי-מאל אַרמיפֿט, דעמהאלב איזט אידרע בירסט אַלל מיט „אַרדען", דיא אינגן אַ־עמדע מעכטע עדמהילט האבען, ווייל וויא עבען איממער בע-דיט ווארען, דיא אינטערעסטען דימעניגען צו אַרראטהען!" ווימהענד עראהאב זיך נין הער מאן, לויף מיט געאללטער פֿיסט אויף זיינען נעגער הין מיט דעם רוּפֿע: „דאם איזט אינע אינפֿע-שעמהיט!" הערר פלאשטינא יראד לעם זיך היעדורד ניכט אבשרעכען אינד גלויבען דען מאן מיט דען ווארטען אן: „דיא ביזט דאם מיסטער אללער פֿ־עכהיט אינד אַרדיג־פֿעגדיג!" — נין הארטע דער ווארט־מאכפֿ אויפ, דאָיר יראד פֿראגען טעללע, פֿראשען אינד גלעזעט אין דער לינפֿ הערים. דער מיטארביטער דעם פֿ־אנגא-זישען בלאטעם, דער נאטירליך פֿירכטעטע, אי-נען לייכטער אַדער אין מעסטער אן דען קאפֿ גשליידערט צו עראהאלטען, מאכטע זיך שנעלל אויפ אינד ראָפֿען. עי שרייבע דיא עגישטע זאָפֿאָרט אן זייגע צישונג, אויפ דער ווייד ע־פֿאהרען. דאם דער מאן, דער מיט הערדן פלאשטינא אים ווירטהם־הויזע זיך הערומגעשלאגן, קיין אנדע-רער ווארּ, אלם דער — רימעניגיש מיטסטער־פֿ־עזידענט בראזיאנא! מאן דענקע זיך נון, דיעזער ווירטהם־הויז־מאן איזט עס, ווילכער אין רימעניגן מיט זאָפֿעלער וואשה דיא ווידע־פֿאָפֿלוגונגן זוייט יראהרן בעטרייבט.

* (קאנאנען צום אוסטראל. טעלעג.: דער טעלעג.) אין עגנלישען בלאטע מעלדעט: דער קאנאן פֿאן בירמא (זיד־אזיען) האט זיך 24 קאנאנן אנגעשאפֿט אינד דיעזעלבען אויף דען שאנעגן זייגער הויפט־שטאדט מאנדאלאי אויפגעשטעלט. אינטער דיעזען 24 קאנאנען איזט דער קריפֿפֿישטען אַבערוּ. אויף דיעזע קריפֿפֿישע איזט דער קאנאן בעזאנדערס שטאלץ, ווייל ער פֿאָפֿ „דארע־זאנגן" ווירט, דאם דיושעלבע מיט הילפֿע דער קריפֿפֿישען קא-נאנען דען גלענצענדען זיעג נעגען פֿ־אנפֿרייף ער-וונגען האט. פֿאָר קירצעם נון ווּאללטע דער קא-נאן דיעזע קאנאנע פֿ־אבירען. עי רישטעטע דען שלונד נעגנען אין אויף דעם פֿלום עבען פֿאָר־אבער פֿאהרענדעם שיפֿ מיט הויז. דאם שיפֿ זאממט לאדונג אינד מאנשאפֿט נינג גלילקלך אינטער. דער קאנאן ווּאר אויסער זיך פֿאָר פֿייהדען ווּענגען דעם נ־פֿאהרטנגען זיעגעם אבער דיעזעם הויז־שיפֿ. הויפּטיג ווּאר אבער זיינע ווּהמוגבט נאָר איממער נידכט בעפֿיהדענט. עי ווּאללטע זיינם פֿאללע נאָר אין גלענצענדרעם בישפֿיל זיינם העל-דענשהיים צוּיען. עי רישטעטע האהער נינעטרע דען שלונד דער אַנאן נעגנן אין דאָרפֿ. ווּיל-בעם יעזוישם דעם פֿלוסם געלעגען ווּאר. נאָך ווּענגן אינגבלקען שטאנד דאם נאנע דארפֿ אין פֿאמעגן, דיא אנגדילכען בעזאהנער, דיא פֿאָן דען פֿערוישטענגן, דיא אינע קאנאנע אנ-רישטען קאנן, בוהער נאָר קינגן בעגרפֿפֿ האט-טן, לעפֿאן נאטירליך ווּא נאלל אים דעם דאָפֿע, אים זיך ווּענגסטעם דאם נאנע לענגן צו ציע-טן. אללעם נוט יראָר מים דרוישאל ווּיעדער-האלט יעדרדן. דער קאנע עריכלקע פֿאָן דען שאנגן ווּינער שטאדט אינע נאסע מעגשע-מאסטע. עי רישטעטע ואלוין דען שלונד דער קאנאנע אויף דיעזע אינשלינגן לויטע. נאך אי-נער קירצען סעקונדע לאנגן ווּיהלט אבער 20 מענער אינד ווּיבער טאָט אויף דעם באהן. — האבער־פֿיהר אויסערטע זיך נין דער נאָך־ווּיע פֿא-נג: מיט דיעזער קאנאנע בין אין נאנין צוּיפֿיע-דען: דיא עגשפֿיהטע נאנין מוּנגען פֿ־אנכרויך עי-נאנגן דען גלענצענדען זיעג נעגען פֿ־אנכרויך עי-רונגען האט. פֿאָר קירצעם נון ווּאללטע דער קא-נג דיעזע קאנאנע פֿ־אבירען. עי רישטעטע דען שלונד נעגנן אין אויף דעם פֿלום עבען פֿאָר־אבער פֿאהרענדעם שיפֿ מיט הויז. דאם שיפֿ זאממט לאדונג אינד מאנשאפֿט נינג גלילקלך אינטער. דער קאנג ווּאר אויסער זיך פֿאָר פֿייהדען ווּענגען דעם נ־פֿאהרטנגען זיעגעם אבער דיעזעם הויז־שיפֿ. הויפּטיג ווּאר אבער ווּינע ווּהמוגבט נאָר איממער נידכט בעפֿיהדענט. עי ווּאללטע זיינם פֿאללע נאָר אין גלענצענדרעם בישפֿיל זיינם העל-דענשהיים צוּיען. עי רישטעטע האהער נינעטרע דען שלונד דער אַנאן נעגנן אין דאָרפֿ. ווּיל-בעם יעזוישם דעם פֿלוסם געלעגען ווּאר. נאך ווּענגן אינגבלקען שטאנד דאם נאנע דארפֿ אין פֿאמעגן, דיא אנגדילכען בעזאהנער, דיא פֿאָן דען פֿערוישטענגן, דיא אינע קאנאנע אנ-רישטען קאנן, בוהער נאָר קינגן בעגרפֿפֿ האט-טן, לעפֿאן נאטירליך ווּא נאלל אים דעם דאָפֿע, אים זיך ווּענגסטעם דאם נאנע לענגן צו ציע-טן. אללעם נוט יראָר מים דרוישאל ווּיעדער-האלט יעדרדן. דער קאנע עריכלקע פֿאָן דען שאנגן ווּינער שטאדט אינע נאסע מעגשע-מאסטע. עי רישטעטע ואלוין דען שלונד דער קאנאנע אויף דיעזע אינשלינגן לויטע. נאך אי-נער קירצען סעקונדע לאנגן ווּיהלט אבער 20 מענער אינד ווּיבער טאָט אויף דעם באהן. — האבער־פֿיהר אויסערטע זיך נין דער נאָך־ווּיע פֿא-נג: מיט דיעזער קאנאנע בין אין נאנין צוּיפֿיע-דען: דיא עגשפֿיהטע נאנין מוּנ

עתע־צערבינסקי. איז אלישע עדעל־מאן, דער נאר זיצער בעזעראנ׳ס איז סיכיזין איז יידישע מעדבען היראשען מיסטע, יועלבעס, גליק איהם, צים היסישען גלייבען צי אינערדעסטען נעציאונ־נען ואידרי, אלעזעסיכט העריבער איז אי־נעם וויעניר בלאשע אלעגעדע טרוים שלדע־הינ, וואהיים מאן דען נאך הייטע בעשטעהענדען ייעדע־הויק איז היסלאנד ערזעהען קאנ. ער זאנט אנשער אנדערס: „מיין מיר אי׳ענזאלהונטשט ייב אזש אייג נגבארענע יידן איר טאבשער דעם אינסט יזענען וויעם הייבטהומם אוי וויער ז׳אב־מיגקייט בערהמטען נפתלי ז׳יגלעם איס בערז. דערזעלבע האשטע ניר צייא קינדער: אייע טאבשער אוב אייגן זאהן. היא טאבשער יאר 17 יאהרי, דער זאהן אבער עסט 8 יאהרע אלט, אדם דער אלטע טאבשער ערבלינדעטע. היא טאב־טער ז׳ע׳א־זאבשע דעם ערבלינדעטען מאנע ״יגיג זאגען: ביא וויעם הייבטהומם קאנטע ער מיט דערזעלבען הייבט היא ״טאבשע טאבשער, מאבען, אללייך דער קליינ זאהן זאבע־זאבשע אים בישטערע זאבען ״ענען דער מילישער־ז׳ליבט. היא ״יזען אין היסלאנד מאבען אבער־ז׳ליבט. היא ״יזען אין היסלאנד מאבען אבער־הייבט טאן דער מילישער־ז׳ליבט נישט ״יסטען, ״יייל וזא ז׳יר דאס ״יינ־ז׳יגליבע היסלאנד דאר נישט דאס בליב איהרער זאלנע ז׳ער־ז׳ישע־טענען טאבשער ״יזען נישז׳ען, אים זיך דער מילישער־ז׳ליבט צי ענטערדען, צי בעשטעדיג־נען, דא דער ״יבעל אין היסלאנד ביא דען דאר־טינען בעאבשען נאך מבלישער אים, אלם זעלבסט דער בעז׳ענהל דען היסישען ז׳ענהל אויבער הינ־ריבע. דא נאב עם דאטער נים נאך מערה ז׳ער־ט

טען ייעדע. זאללטע עם אבער צו איינעם קריינע קאמפן, ווי אזוי עס זעהט אויס צו זיין לייב אזוי אליין, ווייל דער קריג בלאם צייטיגן דער־טיריא איז יסלאנד געפֿירט ייעדען. — ענגלאנד ווייזט זיך אזוי אלנג אלס מאגליך ניכט דרינמישען, — דיא פֿראנצויזן. דיסלאנד ייעדען עגדליך דעם קריינעם מיט ייעדען, איז דאן ווייזט דיישלאנד מיט מעהר איזאזיכט איף ערפֿאלג, דען „פֿייעדעגם־פֿערמיטטלעד" שפֿיעלען קאנגען. דיסלאנד ווייזט יפֿעצט דורך דיא קריעגיישע שטיממונג דער דיסישען בעפֿאלקערונג צום קריעג דער־אדטיג ייעדעגט, דאס זיעגן עס ניכט אין דען קריג, צייעקען יאללע, טע, זא קאנגען אינטער דען דיסען זעלבסט אינג דער־אלליאנץ עגטשטעהט, פֿפֿעגטליך ווייזט עגג־לאנד קריעג, גענגען דיסלאנד פֿירען, זאנ־דערן פֿעלדיכט אים גפֿרויעם, ווי בין יפֿעצט דיא דיסען אין פֿערבינדונג, גענגען דיא טריא דען קריג, פֿירטען. — יאללטע אוי עפֿטערדייר אין דען קריג, משפֿערשיקעלט ייעדען, אזוי דאזיר אין גפֿאפֿר קאמען, וא ווייזט דיישלאנד אים צו הילפֿע נפֿהלן, דא דיישלאנד אנאנגגטפֿרי איז ניכט פֿראנקרויכיג. איוט, אזי דאזער דיא פֿערקריצונג עפֿטערדייכם ניכט ווייזט, עפֿטערדייכם איוט ניכט זא ווי־א, אלם מאי מיינ אזי זיין בעשטאנד איוט נאטיוענדיג.

„אם גן ניכמארק אזער עפֿטערדייר שרייבט, איוט פֿיעלליכט ניכט אזי־פֿרוטי, נשפֿאפֿען אבער זא פֿיעל ריכטיגעם האבן מאי זיינן ווי־טען עגטגהמען, דאם דער דיסיש־טירקישע קריג אינפֿערטיילד איוט! אב אבער דיעזער קריג בלאם ציישען יסלאנד אזי דער טירקיא בליי־בען אונד זיך ניכט צו אינעם „יעלט־קריעג עגט־ווילען" ווייזט, דאם מאן גיר דיא צוקונפֿט צו־

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

(פֿיר דיא נלייכבערעכטיגטע נייגיגקייט דער ייעדען אין קאנסטאנ־טינאפֿעל איז דיא „לייבערעכטיגונג דער ייעדן אין דער טירקיא" הויפֿטזאך. דער פֿראנצויזיש מיניסטער פֿעם אויסערן האט עריינטעצט ייישען פֿערקייעג דיא פֿעריכערונג, דאם דער בעפֿאלמעכטיגטע פֿראנקרייכ אין דער קאנ־פֿעריגען אלליעם ייעדע אויפֿגעפֿען מיסגען, אים דיא לייבערעכטיגונג דער ייעדן אים גאנצען טירקישען רייכע בייא דיא ייעזער נעלעגענהייט דירב־פֿיזיקעגען.

(טשערנאיעף אין בידא־פֿעסט!) אם 1-טען דיעזעם איוט אינזערער הויפֿטשטאדט דאם לויט פֿיסטליך נעיאדדען, דען יירישי־סערבישען נעגעראל טשערנאיעף אלם נאכט בעגרייסען צו אנגעגן. היער טראף ער פֿער אי־זענבאהן מיט דעם באהיאשער צוג אין, אים נאך פֿירצעם אינפֿענטאלטע נאך יינען צו רייצען, יא ער זעכס טאנע אינפֿאנטאלט נעהמען יינדיע, טשערנאיעף ריוט אין בעלייטונג, צייער אדי־טאנטן, אינעם סעקרעטערם, צייער הייב־הויפֿטאיר אינ יערצאמע־אפֿיציערם, פֿר זעלבסט אוט בירגערמיר נפֿלייטדען, אמטם אינן איף דער ריוצ נינמאנד פֿרעמדע, דא פֿר קיין אינפֿינען פֿרעמדע יינהל. אוף ריוצ אי־טאנטען ריוצן אין אינאבעד בירגערמיבער טליידען. א־פֿיר אמטען אבער דיא ריב־הויפֿטן אינצ אינפֿ־פֿאלטע נלעגענדע אינפֿאבם. אן דיא מיטגען דיפֿענט־ליכען יאר אין יאלדענגם דריטען נע־דענגט אין דעם אן נאלדענגן בינטאבטען דיא יאבטע עדפֿם אן דיא אינצן פֿעלדן: פֿיר דיא בפֿייאנג דער טאליאן" — טשערנאיעף פֿר־פֿלדעגט, אם דיא נאפֿפֿרעגען עבענפֿא אינצ לע־בערלכריס" אוט, יא דיא אדבייט הינובטליד דער דעמארראציאם־לינצ. בין דיא נאפֿפֿרעגען אין פֿינסטעם יאבם נפֿשפֿאבטן האט, „פֿידער דיא נאנצע דיסישע אימפֿען נאך בערבינן האמטען, פֿאן דיא אים דער לינסטיג יאפֿפֿפֿנ־טאנען בענין־גען ווייד. טשערנאיעף יפֿלבסט יייס נאך ניכט, אב פֿר נאך פֿרבינן צירקפֿרדט. יאך אוט עם „אהרישיליד" דם פֿר נאך אינמאל אין פֿרבינן דאם נראטן יאבם פֿינען ווייד. טשערנאיעף אוט נעמליך בערייס אין פֿרבישער אינטערהאנ אינ־האט דעמנאך דיא פֿפֿליכט יין נייעם פֿאטערלאנד מיט דעם שיערטער צו פֿרטשרייטען.

(„אינגאריש" אלם 1-טען אנוסם.) אין דיסלאנד אינגאריש איוט אינזערער הויפֿטשטאדט דאם לוק פֿיסטליך נפֿרייאדדען, דען יירישי־סערבישען נפֿגעראל טשערנאיעף אלם נאכט בפֿרייסען צו אנגעגן. היער טראף פֿר פֿער אי־זענבאהן מיט דעם באהיאשער צוג אין, אים נאך פֿירצעם אינפֿענטאלטע נאך יינען צו רייצען, יא פֿר זעלבסט אוט בירגערמיר נפֿלייטדען, אמטם אינן אינפֿאנטאלטע נפֿהלן נעגעראל דיא יירישי־סערבישע פֿרבינן צו פֿרטשרייטען. אין דיא דיסישע פֿרבינן אינפֿינען יינהל. אוף ריוצ אי־טאנטען ריוצן אין אינאבעד בירגערמיבער טליידען. אא